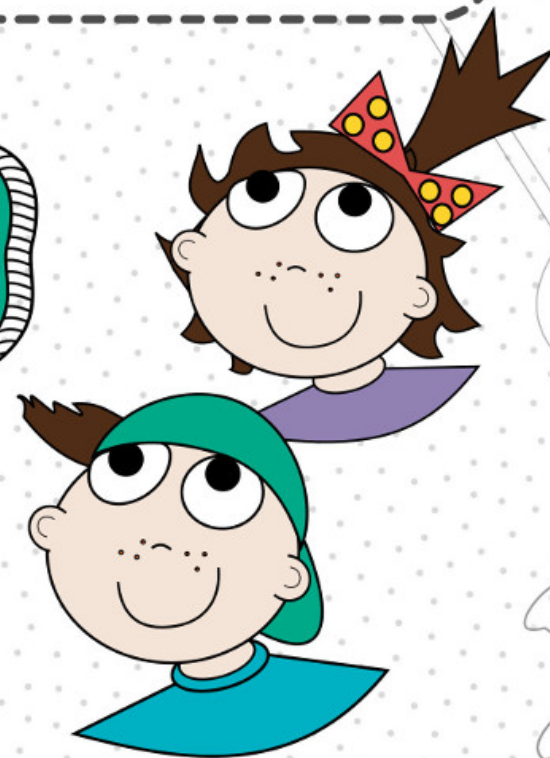

Muzealne Ekspozyty nie tylko dla Mamy i Taty!

Rodzinny przewodnik
po Muzeum Okręgowym w Rzeszowie

Muzeum jest pełne
ciekawostek!
Dla odkrywców
muzealnych sekretów
KONKURS Z NAGRODAMI
Szczegóły na ostatniej
stronie!

Witamy Was w Muzeum Okręgowym w Rzeszowie!

Rzeszowskie Muzeum ma już ponad 80 lat, czyli powstało mniej więcej w czasach dzieciństwa Waszych prababć i pradziadków. Od tego czasu zajmuje się gromadzeniem... prawie wszystkiego, co cenne, ciekawe, a przede wszystkim tego, co może opowiedzieć Wam jakieś interesujące historie!

Chcecie ich posłuchać? Ruszajcie z nami!

Gmach Główny - str. 1

Muzeum Historii Miasta Rzeszowa - str. 12

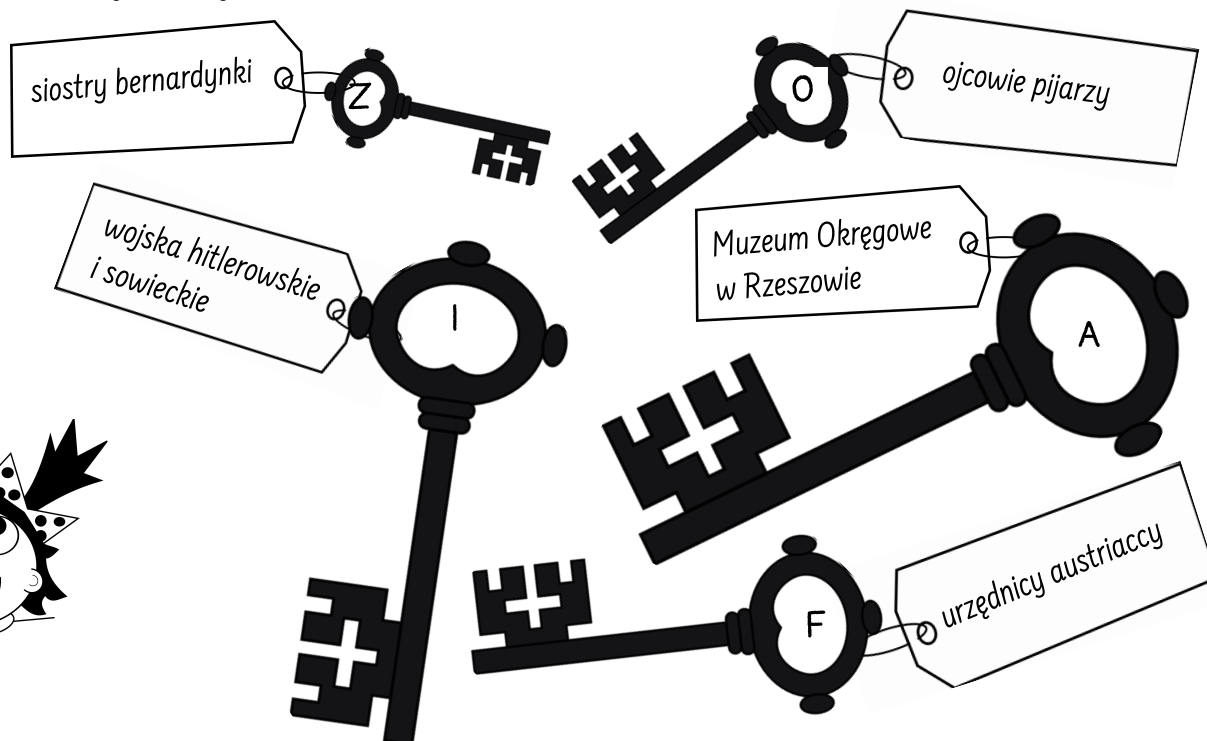
Muzeum Etnograficzne im. F. Kotuli - str. 19

Mam na mię Lilka,
kolekcjonuję kamienie:
nie tylko szlachetne, ale też
zwykłe, które znajduję
podczas spacerów.

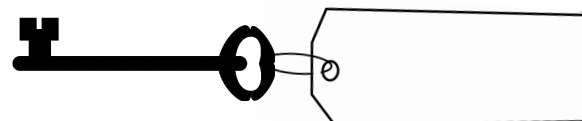
Nazywam się Gutek
i zbieram karty z piłkarzami
i odznaki z górskich
wycieczek. A może Wy też
coś zbieracie?

Gmach Główny

Budynek, w którym się znajdujemy, ma prawie 400 lat. Przez ten czas miał wielu różnych gospodarzy i odwiedziło go mnóstwo gości. Ułóżcie klucze od najmniejszego do największego: karteczki opowiedzą Wam o kolejnych właścicielach budynku, a litery zdradzą imię jego fundatorki.

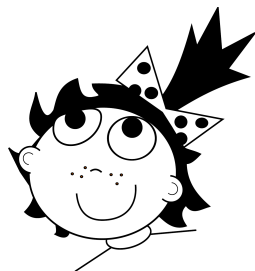

Fundatorka klasztoru to _____ Pudencjana, córka Mikołaja Spytki Ligęzy, ówczesnego właściciela Rzeszowa i przyległych wsi. Na pustym breloczku zapiszcie swoje imię i datę wizyty w Muzeum.

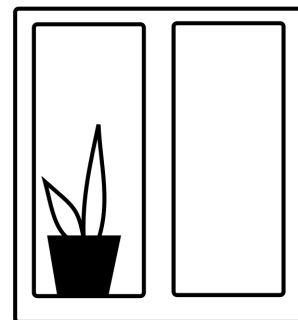
Czy dawni
mieszkańcy zostawili
tu swoje ślady?

Śladami ojców pijarów

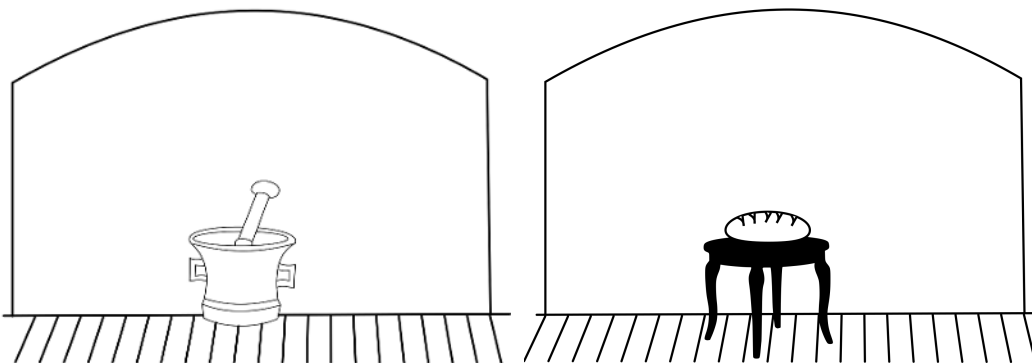
Ojcowie pijarzy zajmowali dzisiejszy budynek Muzeum przez ponad 100 lat. Jeden z budynków był przeznaczony na prowadzoną przez nich szkołę, słynne Kolegium Rzeszowskie (dzisiaj I Liceum Ogólnokształcące), drugi na klasztor, czyli mieszkania zakonników, zwane CELAMI. Na wewnętrznym placu klasztoru, zwanym WIRYDARZEM, zakonnicy założyli ogród, w którym uprawiali różne rośliny, np. kwiaty lub zioła lecznicze. Wirydarz otoczony był KRUŻGANKAMI, czyli zadaszonym korytarzem. Czy potraficie znaleźć te miejsca w budynku Muzeum?

Ojców pijarów pamiętają POLICHROMIE, czyli ścienne malowidła ozdabiające muzealny korytarz i sufity dwóch sal na parterze: klasztornej aptekę oraz pomieszczenie, w którym znajdował się REFĘKTARZ (miejsce, gdzie zakonnicy spożywali posiłki).

Przyjrzyjcie się malowidłom na sklepieniach dwóch byłych klasztornych pomieszczeń. Czy potraficie na ich podstawie rozpoznać, gdzie spożywano posiłki, a gdzie przygotowywano i sprzedawano leki?

Zapiszcie w ramach-ścianach, co zwróciło Waszą uwagę na polichromii obu sal.

Galeria Rzemiosła Artystycznego

Na parterze Muzeum zgromadzono zbiory mebli i przedmiotów codziennego użytku, które należały do dawnych mieszkańców Rzeszowa i okolic. Niektóre z tych rzeczy były używane na co dzień, a część z nich pełniła funkcje reprezentacyjne, czyli ozdabiała wnętrza.

Odnajdźcie wymienione eksponaty i dopasujcie do nich dymki z ich opowieściami.

A może Waszą uwagę zwrócił jakiś inny przedmiot?

Dopiszcie w pustej ramce jego nazwę, a w pustym dymku jego opowieść.

KIELICH

UCHWYT
DO
BUKIETU

SEKRETERA

ZEGAR OBRAZOWY

STÓŁ

ZESTAW
DO PRZYPRAW

Jestem tu najstarszy (mam prawie 300 lat!) i pewnie dlatego także najcenniejszy. Nazywają mnie „wiwatowym”. Najlepiej nadawałbym się do wznoszenia toastów na cześć Marii Józefy, ostatniej polskiej królowej.

Ozdobiono mnie techniką INTARSJI, czyli łączenia różnych gatunków drewna. Właściwie nie było już sensu nakrywać mnie obrusem...

Moja nazwa kojarzy się z setkami sekretów, które mogłam przechowywać w moich licznych maleńkich szufladkach i skrytkach.

Nazywają mnie „kabaretem”, ale czy jest we mnie coś śmiesznego? Może te białe, czterolistne koniczynki na czerwonym tle?

Ciekawe, czy zachowała się we mnie woń kwiatów. A może, gdybyście przyłożyli do mnie ucho, usłyszeliście odgłosy muzyki i zabawy, tak jak szum fal zakłęty w muszlach?

Kto powiedział, że czas to tylko wskazówki i liczby? Ja na przykład pokazuję też piękno austriackiej stolicy.

Galeria Malarstwa Europejskiego (parter) i Galeria Malarstwa Polskiego (piętro)

Wśród obrazów prezentowanych na korytarzach Muzeum zobaczycie zarówno pejzaże, portrety, martwe natury (przedstawiające m.in. kwiaty i owoce), jak i wizerunki zwierząt, a także sceny biblijne, mitologiczne i rodzajowe (czyli z życia codziennego). Rozwiążcie zagadki ukryte w ramach obrazów:

1. piętro:

Dzieci na dawnych portretach przypominały miniaturki dorosłych. Odszukajcie portret półrocznej Julii Tekli Mniszkówny. Czy na obrazie leży w wózku jak typowe niemowlę w jej wieku, a może już umie stać lub jeździć konno?

JACEK MALCZEWSKI lubił malować sceny z pogranicza świata realnego i fantastycznego. Przyjrzyjcie się dokładnie obrazowi „RUSAŁKI”. Czy potraficie policzyć, ile dziewcząt wita na brzegu wioślارza? Czy jest ich kilka, kilkanaście, czy raczej kilkadziesiąt? Ów wioślarz to nie kto inny jak sam artysta, twórca obrazu!

Pewien malarz, mimo że sam był bardzo postawnym mężczyzną, swoje pejzaże malował na maleńkich deseczkach i tekturkach. Odszukajcie te MINIATURY, zapiszcie imię i nazwisko artysty i tytuł jednego z jego pejzaży prezentowanych w Muzeum.

---

parter:

FAUN to mitologiczny bóg lasu i opiekun pasterzy. Czy wiecie, że poza charakterystycznymi spiczastymi uszami miał też kozie rogi i kopyta? Jakie owoce trzyma faun na portrecie w Muzeum?

Lubicie zwierzęta? W jednym z korytarzy znajdziecie cały zwierzynek. Zapiszcie nazwy kilku zwierzątek sportretowanych przez malarzy:

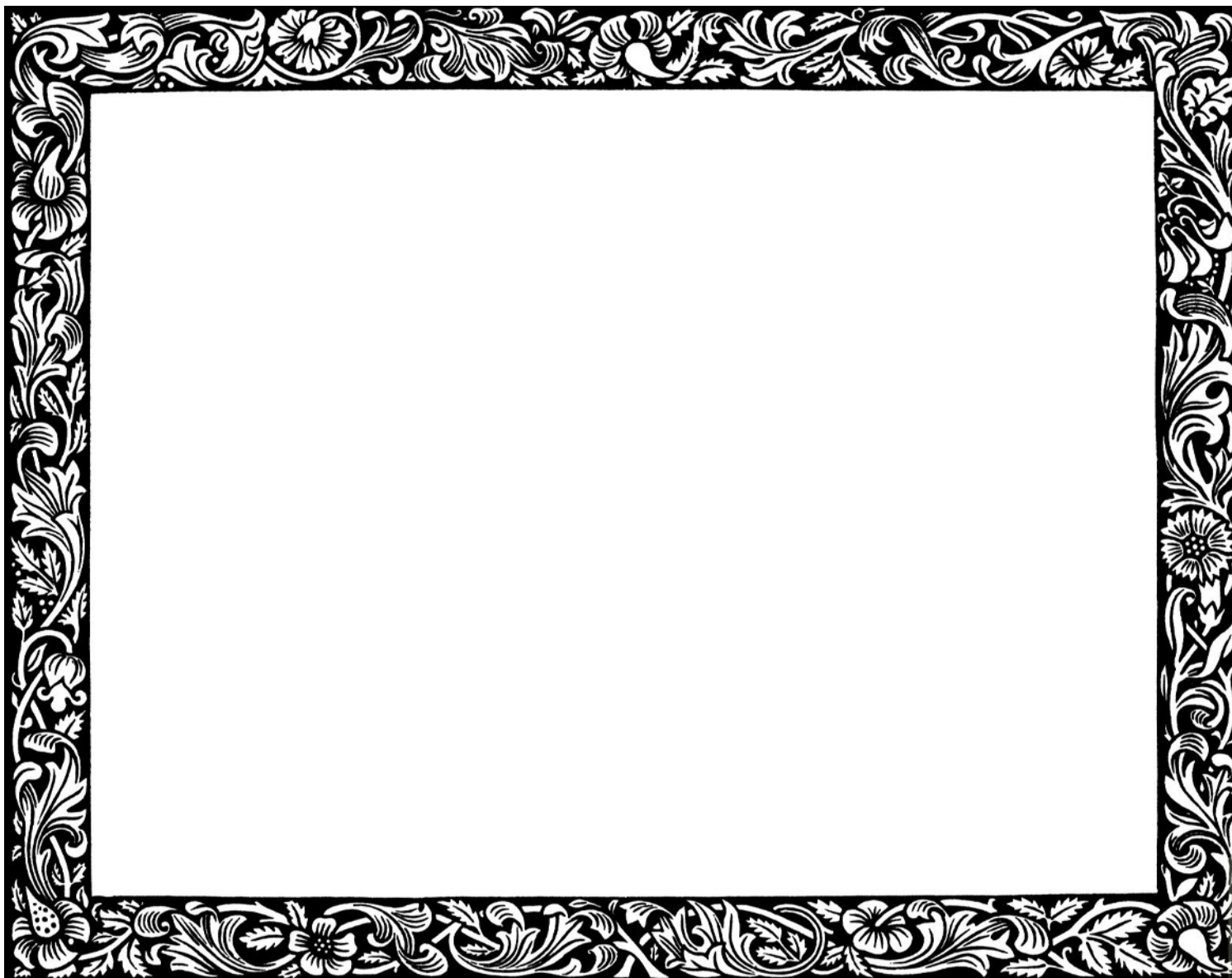

Na obrazie „STARUSZKA Z KOTEM” tak naprawdę ukryty się dwa zwierzęta. Kota łatwo zauważyć, a kto Waszym zdaniem chowa się w trzymanym przez starszą panią pudełku-pułapce?

Gdyby jeden z muzealnych obrazów mógł ozdobić Wasz pokój, który byście wybrali? Zapiszcie jego tytuł i autora.
A może spróbujecie sami wykonać kopię tego obrazu lub jego fragmentu?

Odkopana przeszłość – pradzieje Polski południowo-wschodniej

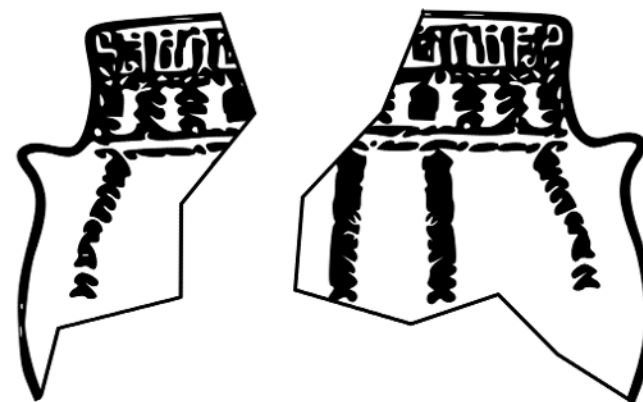

Na parterze Muzeum mieliście okazję cofnąć się w czasie do momentu, kiedy powstały budynki klasztorne, poznać pijarów – gospodarzy tego miejsca sprzed ponad trzystu lat, zobaczyć dwustu- i stuletnie przedmioty należące m.in. do rzeszowskich mieszczan, teraz natomiast czeka nas podróż w czasie nawet nie o pięćset, ale cały tysiąc, a nawet kilka tysięcy lat wstecz!

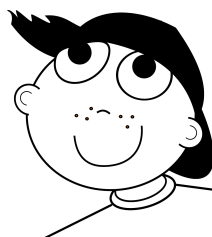
Badaniem najdawniejszej historii (zwanej prahistorią), czyli tej, która nie została zapisana w żadnych dokumentach, zajmują się ARCHEOLOGDZY. Swoją wiedzę czerpią przede wszystkim z wykopalisk, czyli odkrywanych pod ziemią śladów naszych przodków. Badają przedmioty, które ludzie przed tysiącami lat wyrzucili, zgubili lub celowo zakopali np. w grobach zmarłych. Na podstawie tych śladów archeolodzy odkrywają przeszłość, trochę jak detektywi!

Bywa, że praca archeologów przypomina układanie puzzli, polega bowiem na łączeniu ze sobą różnych znalezisk, kojarzeniu faktów i dopasowywaniu elementów większej całości.

Na podstawie tych dwóch fragmentów postarajcie się wyobrazić sobie i ZREKONSTRUOWAĆ (narysować) całe naczynie:

Super! To pewnie będzie też o dinozaurach?

Oj, Gutku. Różnica między archeologiem a paleontologiem jest taka, jak np. między lekarzem i weterynarzem!

Niestety, tym razem Gutek nie ma racji. Kto wie, może i tereny Rzeszowa zamieszkiwały niegdyś te wielkie prehistoryczne gady? Należałoby o nie zapytać PALEONTOLOGÓW, badających szczątki zwierząt.

W pierwszej sali znajduje się jednak kilka eksponatów paleontologicznych. Rozejrzyjcie się dokładnie. Czy już wiecie jakie? _____

Najdawniejsze dzieje ludzkości dzielimy na EPOKI. Ich nazwy pochodzą od materiałów, których używali nasi przodkowie do wykonywania narzędzi i ozdób: kamienia, brązu i żelaza. Również według tych epok została urządzona wystawa archeologiczna w Muzeum.

Odszukajcie na wystawie przedstawione eksponaty, połączcie z odpowiednim opisem, a następnie przyporządkujcie je do właściwego okresu na linii czasu.

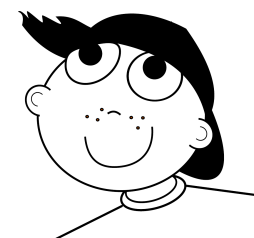
OBSYDIAN to szklivo wulkaniczne, zwane też „smoczym szkłem”. Dużo radsze i cenniejsze od popularnego krzemienia, również bywało używane do wyrobu narzędzi. Krawędzie narzędzi z obsydianu były bardzo twarde i ostre.

FIBULA to bogato zdobiona zapinka, która służyła do spinania szat (męskich i damskich), przypominała trochę dzisiejsze broszki i agrałki. Ta popularna ozdoba mogła być wykonywana z żelaza, ale także z brązu, srebra lub złota.

SZPILA wykonana z brązu to jeden z najbardziej charakterystycznych przedmiotów dla swojej epoki. Szpile służyły do spinania szat na ramieniu. Jeżeli były większe lub wyjątkowo pięknie zdobione, mogły być też WOTAMI, czyli podarunkami dla bogów, lub oznaczały wyższą pozycję społeczną, np. wodza czy kapłana.

KAMIEŃ wystarczy znaleźć i odpowiednio obrobić. BRĄZ to połączenie miedzi i cyny, które należało wytopić z rudy i uformować. Najwięcej zachodu wymaga ŻELAZO: trzeba wytopić je z rudy przy bardzo wysokiej temperaturze w specjalnym piecu.

EPOKA KAMienia

EPOKA BRĄZU

EPOKA
ŻELAZA

2300
przed naszą erą

800 0 600

nasza era

2018

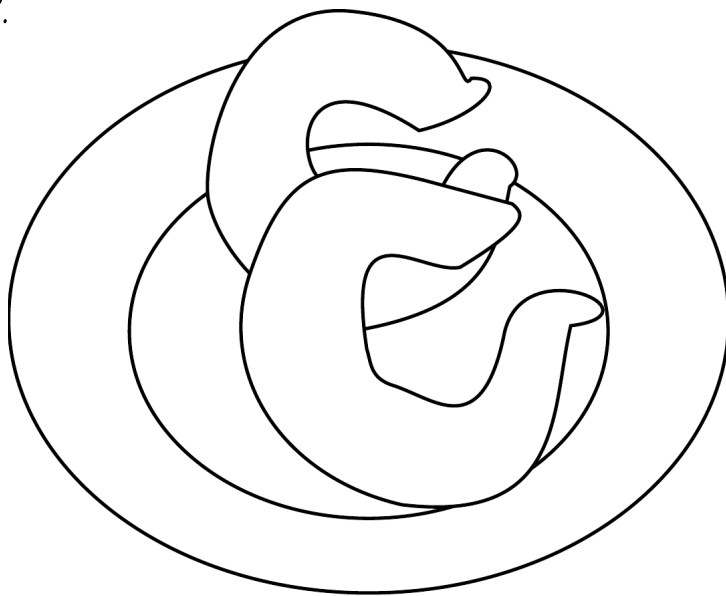
8

ARCHEOLOGDZY ODNAJDUJĄ SKARBY!

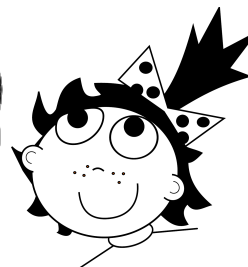
Skarb archeologa nie musi oznaczać skrzyni pełnej złotych monet! Czasami może to być nawet zwyczajna gliniana skorupa, ale znaleziona w niezwykłym miejscu albo posiadająca niespotykany kształt.

Na wykopaliskach można się jednak natknąć również na PRAWDZIWE SKARBY, czyli drogocenne rzeczy specjalnie zgromadzone i ukryte przez naszych „przodków”! W rzeszowskim Muzeum możecie zobaczyć przedmioty pochodzące z kilku „skarbów”, nazywanych od miejsca odnalezienia „skarbem z Załęża”, „skarbem z Wiśniowej” czy „skarbem ze Świlczy”.

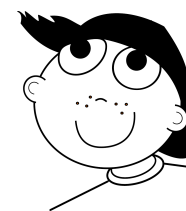

SKARB Z WIŚNIOWEJ to wielki naszyjnik z bransoletami. Wyobraźcie sobie, że te ozdoby ważą razem ponad 7 kg! Z tego powodu raczej ich nie noszono i pełniły inne funkcje: np. mogły być droгим darem dla wodza lub bóstw opiekuńczych. Ich forma (masywne obręcze) i ornament (ukośne i poprzeczne linie) były charakterystyczne m.in. dla regionu dzisiejszego Podkarpacia. A Wy jak je ozdobicie i pokolorujecie?

Gliniane skorupy,
krzemienne ostrza, stare
połamane żelastwo...
to ma być skarb?

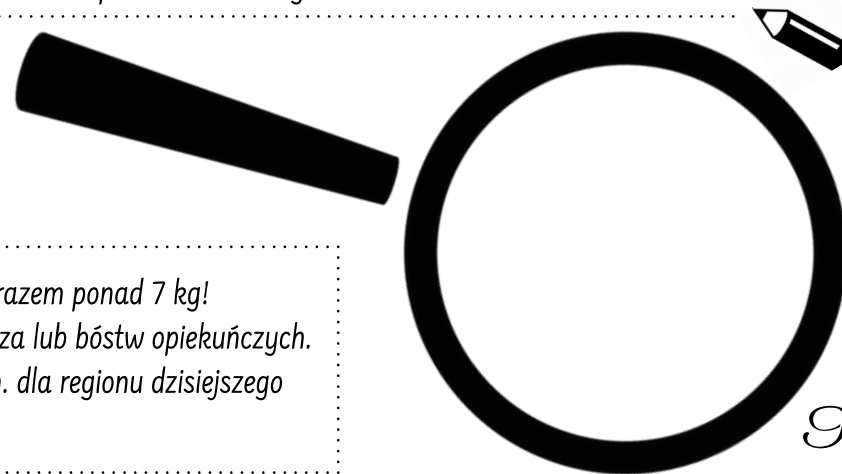

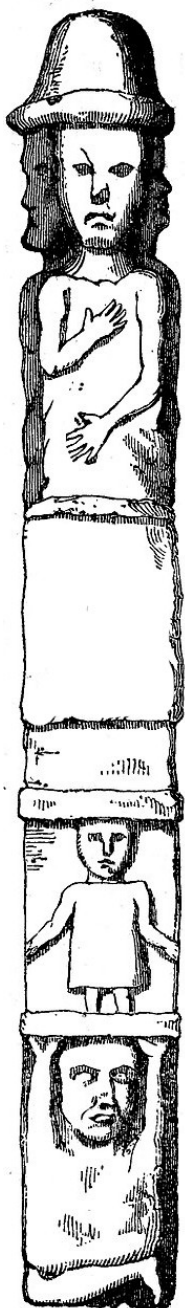
Żeby mieć taki
skarb, trzeba
na niego zarobić...

Gutek ma rację. Nasi przodkowie musieli się napracować, aby zdobyć takie piękne i cenne ozdoby. Mogli handlować skórą zwierząt, naczyniami ceramicznymi, wyrobami z brązu, a potem również z żelaza. Źródłem dochodu był także tzw. SZLAK BURSZTYNOWY. Mieszkańcy południa Europy, w tym np. starożytni Rzymianie, bardzo cenili „złoto północy”, czyli bałtycki bursztyn. Czy wiecie, że na terenie dzisiejszej Świlczy (miejscowości pod Rzeszowem) archeolodzy odkryli dowody na istnienie warsztatów, w których zajmowano się obróbką bursztynu? Wytwarzano z niego paciorki, a z paciorków piękne naszyjniki.

Przjrzyjcie się eksponatom prezentowanym w 4. sali. Które z nich mogą posłużyć jako dowody na to, że dawni mieszkańcy Podkarpacia bogacili się na handlu ze starożytnym Rzymem? Wpiszcie (lub narysujcie) Wasze znaleziska w lupie Gutka-detektywa.

WCZESNE ŚREDNIOWIECZE

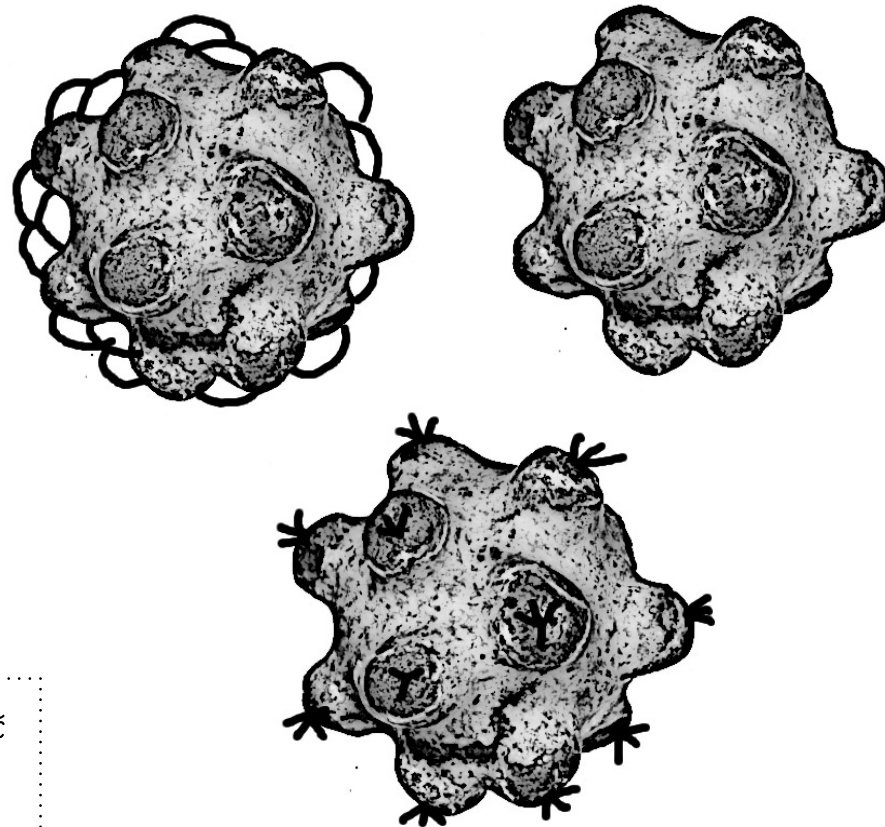
Wystawę archeologiczną kończy sala, w której przechodzimy już do czasów historycznych, czyli wczesnego średniowiecza. To czasy, kiedy na tereny dzisiejszej Polski, w tym Podkarpacia, dotarli ludy słowiańskie. Około 1000 lat temu przyjęły one wiarę chrześcijańską i weszły w skład powstającego Państwa Polan, prapradziadka dzisiejszej Polski. Zwróćmy uwagę na dwa eksponaty...

...a drugi maleńki.

jeden wielki!

Wielki posąg to kopia tzw. Światowida ze Zbrucza. Tak mogły wyglądać posągi pogańskich bogów, których czcili Słowianie przed przyjęciem chrześcijaństwa. Zwróćcie uwagę, że ma on trzy piętra. Jak myślicie, które z nich symbolizuje świat zmarłych przodków (1), które żyjących ludzi (2), a które potężnych bogów (3)? Podpiszcie je odpowiednimi cyframi na rysunku. Na posągu znalazło się również miejsce dla jednego zwierzęcia. Jakiego? Dorysujcie je we właściwym miejscu.

A czy potraficie znaleźć maleńką glinianą grzechotkę i glinianą pisanekę? Obie przy potrząśnięciu wydają grzechoczący dźwięk (są w nich ukryte małe kamyczki). Być może były zabawkami dla dzieci? A może miały za zadanie odganiać nieprzyjazne duchy albo chronić dom przed złymi mocami?

Przyjrzyjcie się dokładnie tym trzem grzechotkom. Która najbardziej przypomina tę prezentowaną w rzeszowskim Muzeum?

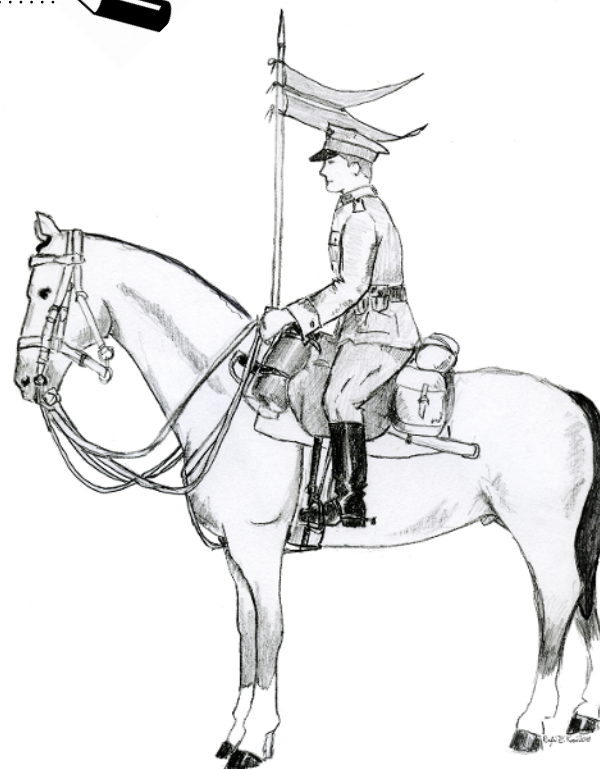
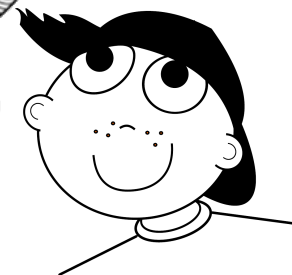
Żołnierz polski 1914-1945. Kolekcja Jana Partyki

Ta wystawa powstała dzięki kolekcjonerowi Janowi Partyce, który swoje zbiory (odznaczenia, dokumenty, elementy uzbrojenia i umundurowania) przekazał rzeszowskiemu Muzeum.

Gutkowi i Lilce najbardziej spodobał się UŁAN na koniu. Przeczytajcie, jak opisali jego wygląd. Przyjrzyjcie się dokładnie eksponatowi i rysunkowi, a następnie poprawcie 2 błędy w opowiadaniu naszych bohaterów.

Taki żołnierz na koniu robi wrażenie! Ledwo sięgaliśmy mu do siodła... Ułan ma na głowie czapkę rogatywkę z orłem w koronie. W dłoniach trzyma lancę z proporczykiem w barwach pułku oraz szablę. Na pasie ma przypięte skórzane ładownice, w których zazwyczaj chowano naboje do karabinu, żelby były zawsze pod ręką. Sam karabin był przewieszony przez plecy. W tylnej części siodła przypięte były sakwy z rzeczami osobistymi i prowiantem żołnierza, a także worek z owsem dla konia. Na nogach ułan ma wysokie buty, ale bez ostróg. Czyżby jego koń był wyjątkowo postusznym?

Może i ja w przyszłości przekażę moją kolekcję kart piłkarskich na jakąś wystawę? Dla mnie jest bezcenna!

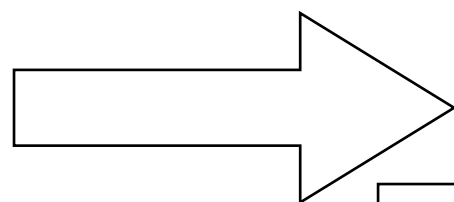

W kolejnych salach zobaczycie, jak zmieniało się nie tylko wyposażenie, ale i wygląd polskich żołnierzy z czasów pierwszej wojny światowej i wojny polsko-bolszewickiej, lat międzywojennych oraz okresu drugiej wojny światowej.

Na wystawie zobaczycie wiele różnych odznaczeń. Niektóre przyznawane są jedynie za bohaterstwo na polu bitwy, ale część z nich jest dostępna dla cywilów. Zawsze jednak trzeba na nie zasłużyć.

Przjrzyjcie się tym odznaczeniom. Odnajdźcie je na wystawie i połączcie z nazwą i opisem. A to puste miejsce? Tu możecie zaprojektować swój order! Jak będzie wyglądać? Jak go nazwiecie i za co będziecie go przyznawać?

ORDER ORŁA BIAŁEGO

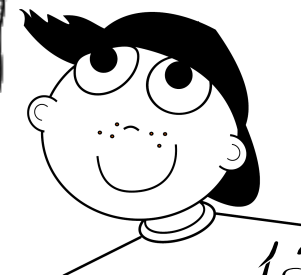
ORDER VIRTUTI MILITARI

To najwyższe i najstarsze polskie odznaczenie przyznawane od ponad 300 lat! Mogą je otrzymać zarówno Polacy, jak i cudzoziemcy za swoje zasługi dla Polski. Wśród osób nim odznaczonych są wojskowi, ale również politycy, działacze społeczni, artyści, pisarze i naukowcy.

To najwyższe polskie odznaczenie nadawane za wybitne zasługi bojowe. Łacińskie słowa umieszczone na krzyżu oznaczają „Męstwo wojskowemu”. Jest on przyznawany żołnierzom, ale też całym oddziałom, miastom czy okrętom wojennym. Order posiada pięć stopni zwanych klasami. Na wystawie znajdziecie kilka orderów, w tym jeden drugiej (prawie najwyższej) klasy, czyli Krzyż Komandorski.

Lilka powiedziała mi, że zaprojektuje medal dla najlepszego przyjaciela. Ja przygotuję odznaczenie dla najwytrwalszych tropieli muzealnych zagadek, a Wy?

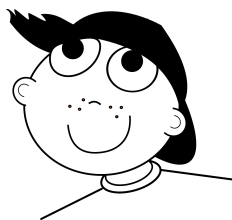

Muzeum Historii Miasta Rzeszowa

Zapraszamy na wystawę „Sześć wieków Rzeszowa”!

Miasto swoją historię zaczęło pisać od 1354 roku, ale jego początki sięgają osady założonej około 1000 lat temu na terenie dzisiejszego osiedla Staromieście. Mieszkał w niej także legendarny Rzech.

Chciałbym poznać legendę o Rzechu. Mnie jego imię kojarzy się z orzechem? A Wam?

Niestety, Gutku, o Rzechu nie wiemy nic... Ale może Wy macie jakiś pomysł na miejską legendę z Rzechem w roli głównej? A może narysujecie, jak wyobrażacie sobie jego postać?

Więcej wiemy o kolejnych właścicielach miasta Rzeszowa.

Połączcie ich nazwiska z dokonaniem. Odpowiedzi poszukajcie w Muzeum!

JAN PAKOSŁAWIC

SPYTEK LIGĘZA

RODZINA LUBOMIRSKICH

_____ rycerz i dyplomata, poseł króla Kazimierza Wielkiego, od którego otrzymał gród wraz z okolicami we władanie. W jego czasach na terenie Rynku rozwinęło się także miasto. Rzeszów uzyskał prawa miejskie, wytyczono Rynek i główne ulice, zbudowano ratusz i kościół parafialny. Jego potomkowie przyjęli nazwisko Rzeszowscy.

_____ w ich czasach w mieście wybudowano m.in. klasztor i kościół ojców pijarów oraz letni pałacyk.

_____ rozpoczął fortyfikację miasta, czyli budowę wałów obronnych i fosy. Zbudował zamek oraz kościół i klasztor oo. Bernardynów. Założył też tzw. Nowe Miasto, gdzie wprowadzili się żydowscy osadnicy i obok którego powstały pierwsze synagogi.

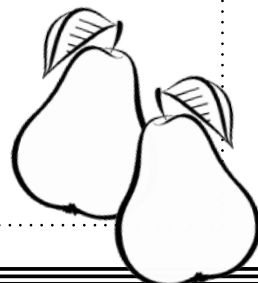
W Rzeszowie nie mieszkał smok,
a w Wiśniku nie widziano syrenki,
ale pamięć mieszkańców
przechowuje kilka nie mniej
ciekawych opowieści! Najstynniejsza
z nich mówi o objawieniu i cudach
Matki Boskiej Rzeszowskiej.

Odnajdźcie na wystawie obraz ilustrujący opowieść o objawieniu
Matki Boskiej Rzeszowskiej. Przyjrzyjcie się mu dokładnie
i podkreślcie, które z wymienionych elementów na nim odnaleźliście.
Z cyfr przy poprawnych odpowiedziach, ułożonych według wielkości
czcionek (od najmniejszej do największej), powstanie rok, w którym
miało miejsce objawienie _____.

3 postacie modlących się wiernych i zakonników

- 1 grusza z dojrzałymi żółtymi gruszkami
- 4 Tatarzy na koniach napadający na miasto
- 2 inne drzewa owocowe: np. jabłonie i śliwy
- 5 postać Matki Boskiej Rzeszowskiej
- 1 budynek kościoła oo. Bernardynów

Pewnego sierpniowego wieczoru ubogi gospodarz Jakub Aśdo
zobaczył dziwne światło bijące od gruszy w jego ogrodzie. Kiedy
do niej podszedł, usłyszał głos Matki Boskiej, która prosiła,
aby w tym miejscu ludzie modlili się do Niej i jej Syna.
Laraz potem Jakub zobaczył, że na gruszy znajduje się
niemielka drewniana figurka Marii w lewej ręce trzymającej
Dzieciątka, a w prawej berło.

Zgodnie z życzeniem Matki Boskiej obok gruszy wkrótce
zbudowano drewniany kościółek, a na miejscu drzewa kapliczkę
(dziś stoi na placu Bernardyńskim). Kościółek próbowali
kiedyś podpalić Tatarzy, którzy napadli na Rzeszów, ale jego
drewniane ściany nie chciały się zapalić – najeźdźcy
przestraszyli się i uciekli.

Tymczasem coraz więcej ludzi przychodziło się modlić
do Matki Boskiej Rzeszowskiej, a ona na ich prośbę czyniła
niezwykłe cuda: leczyła chorych, przywracała wzrok niewidomym,
pomagała wydostać się z niewoli rycerzom, a nawet wskrzeszała
zmarłe dzieci i dorosłych. Czasami pomagała też mieszkankom
Rzeszowa... pozbyć się kołtunów z włosów, których nie umiały
rozczesać – w podziękowaniu dostawała wtedy od nich
drogocenną biżuterię i stroje.

Największy dar otrzymała od księcia Jerzego Ignacego
Lubomirskiego, któremu wyleczyła postrzelone śrutem oko
i uzdrowiła chorego syna Teodora – w podziękowaniu książę
dobudował do kościoła boczne kaplice i ufundował złocony
ołtarz, który zachował się do dziś.

W dawnym Rzeszowie rozwijały się handel i rzemiosło. Miejscowi mistrzowie byli podzieleni na CECHY, czyli organizacje zawodowe skupiające np. krawców, szewców, rzeźników, stolarzy, kowali itp.

Kiedy przedstawiciele danego cechu chcieli się spotkać, rozsyłali do swoich kolegów tzw. OBESŁANIA, czyli znaki cechowe.

Sprawdźcie, czyje znaki są prezentowane na wystawie w Muzeum.
Jakie rysunki znajdziecie na „obesłaniach”?

CECHU SZEWCÓW: _____

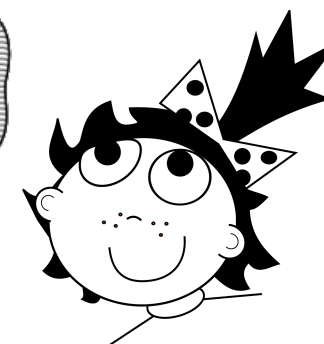
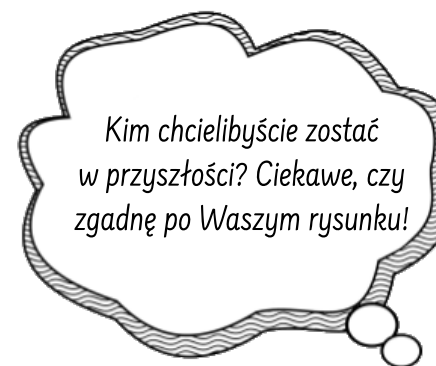
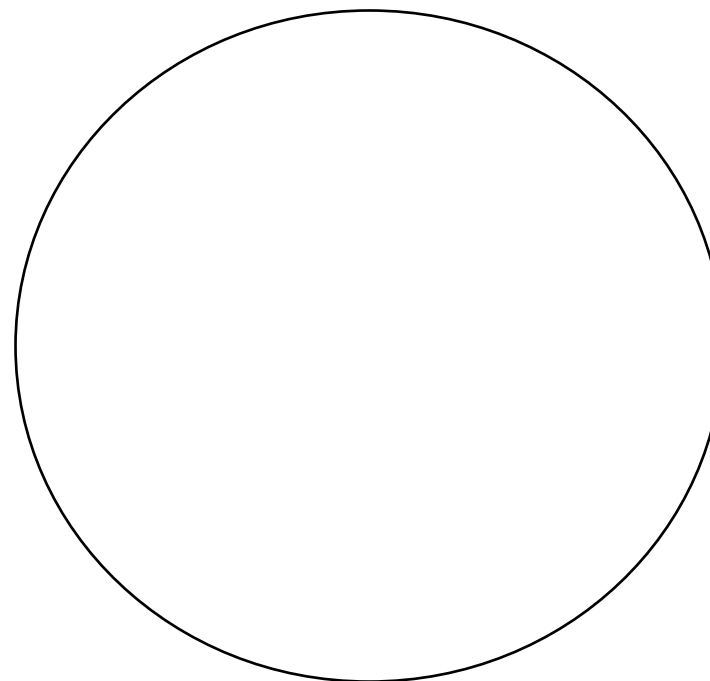
CECHU KRAWCÓW: _____

CECHU TKACZY: _____

CECHU RZEŹNIKÓW _____

CECHU KOŁODZIEJÓW _____

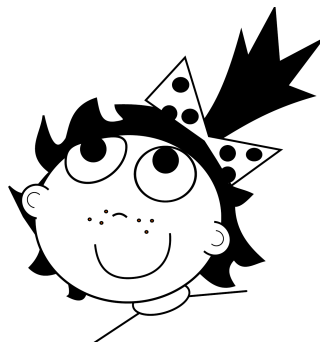
Jakie inne eksponaty odnoszą się do tradycji cechowej?
Możecie je tu wymienić:

Zaprojektujcie znak cechowy Waszego wymarzonego zawodu. Jeżeli nie macie jeszcze sprecyzowanych planów, możecie przerysować symbol, który najbardziej spodobał się Wam na wystawie.

W drugiej sali muzealnej na pewno zwrócić uwagę na MAKIETĘ, która powstała na podstawie PLANU WIEDEMANN.

Do planu i makiety
wrócimy jeszcze na kolejnej
stronie, tymczasem
zajrzyjcie do gabloty!

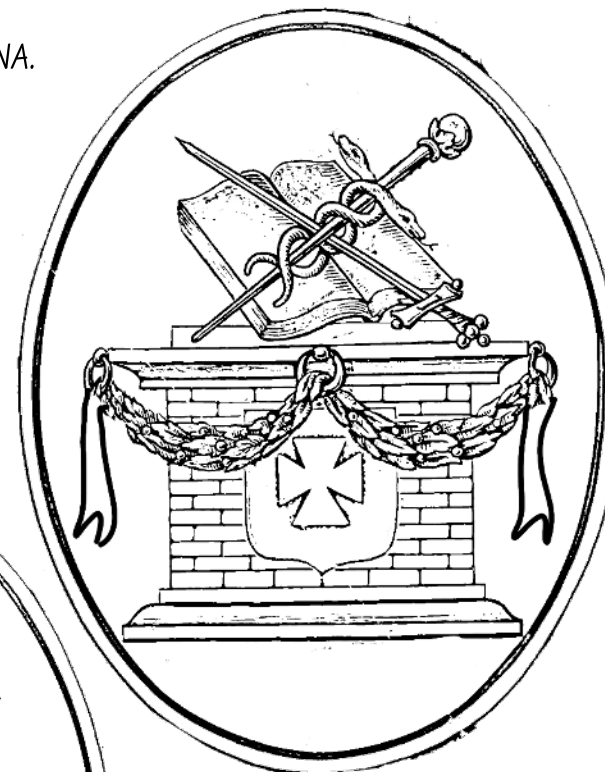
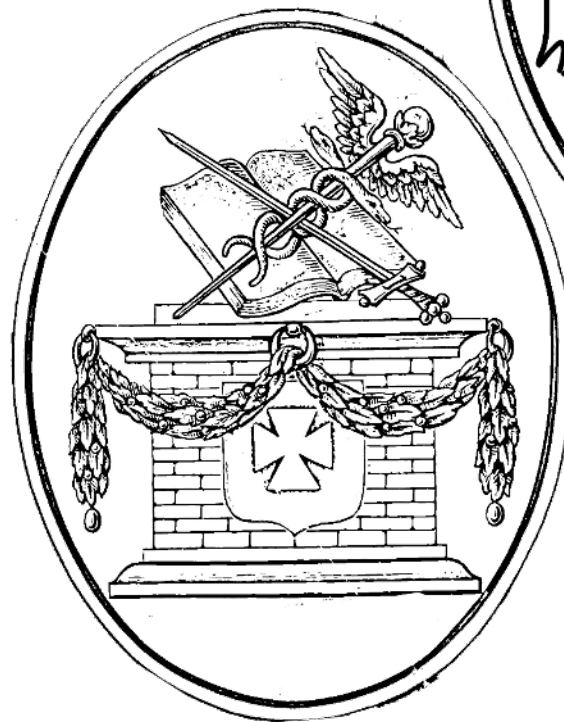
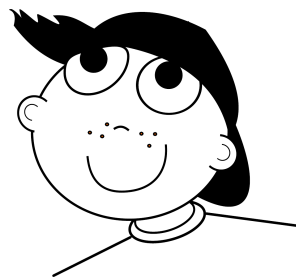

Po pierwszym rozbiórze Polski, w 1772 roku, Rzeszów trafił pod panowanie austriackie. Znakiem zaborców był dwugłowy orzeł. Czy potraficie odnaleźć go na eksponatach?

Zapisać nazwę jednego z nich: _____

Na wystawie zobaczycie też DAWNY HERB RZESZOWA. Składał się on z o wiele większej liczby elementów niż obecnie: tarcza herbowa znajdowała się na SKRZYNI Z GIRLANDAMI. KSIĘGA była symbolem mądrości, MIECZ symbolem sprawiedliwości, ŁASKA MERKUREGO symbolem handlu.

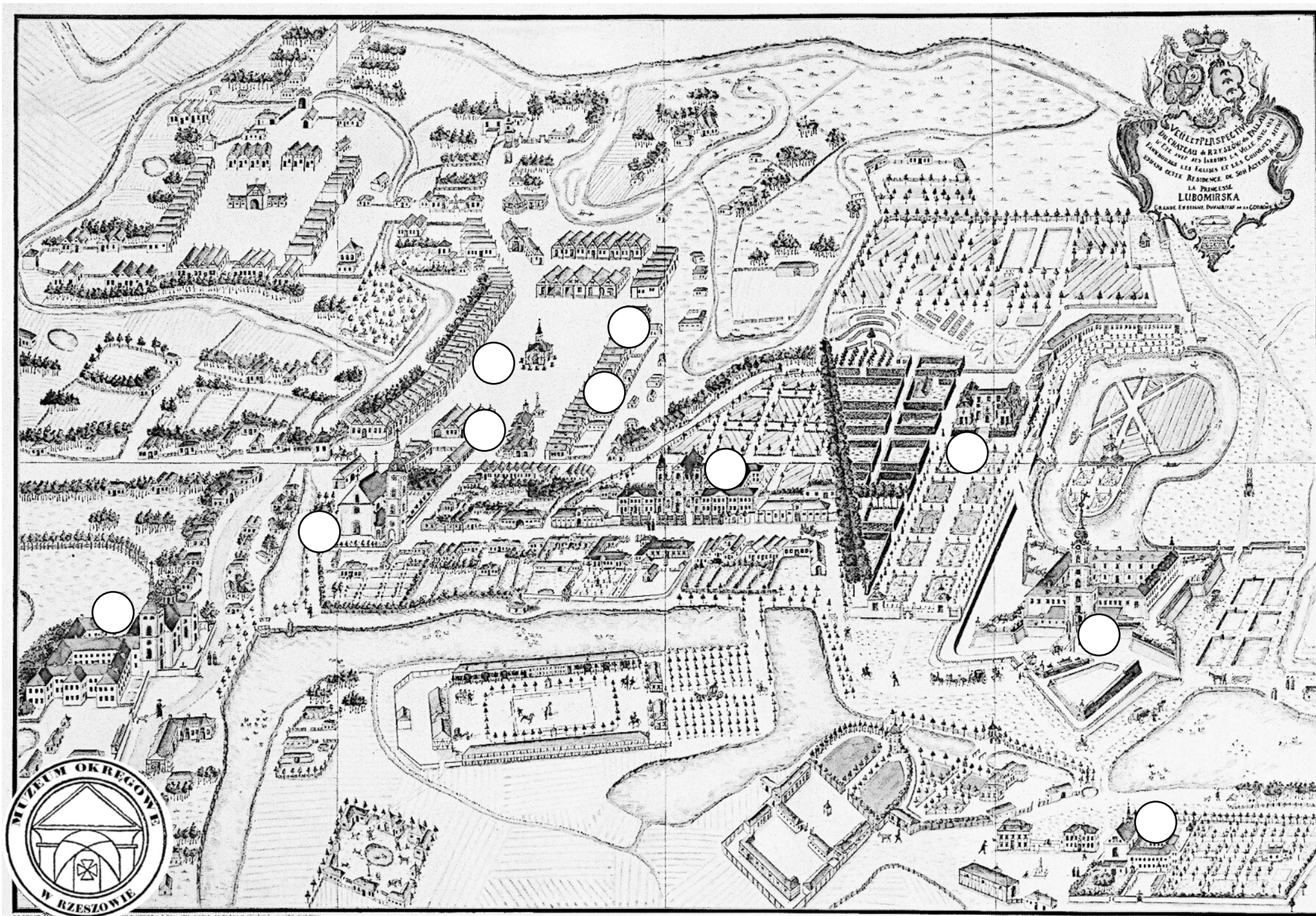
Merkury to starożytny
opiekun kupców, a także
celników... i złodziei!

Pokolorujcie ten rysunek, który jest bliższy herbowi Rzeszowa prezentowanemu w Muzeum.

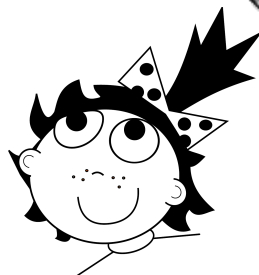
Tak wyglądał Rzeszów ponad... No właśnie kiedy?

Odnajdźcie rok powstania planu i odejmijcie go od roku Waszej wizyty w Muzeum. Ile lat ma plan? _____

Zauważcie, ile w dawnym mieście było zbiorników wody: nie tylko rzeka Wisłok (północna część planu), ale i Jezioro Bernardyńskie (przy klasztorze), potok Mikośka (dokoła Nowego Miasta, dzielnicy żydowskiej), fosa otaczająca zamek, mały i wielki staw podzamczy oraz staw z pawilonem chińskim przy pałacyku letnim (tu obecnie znajduje się fontanna multimedialna). Pokolorujcie wszystkie stawy, rzeki i kanały na niebiesko.

Czy potraficie rozpoznać na planie budynki i miejsca, które przetrwały do dziś (czasem w zmienionej formie)? Podpiszcie je na planie odpowiednimi numerami:

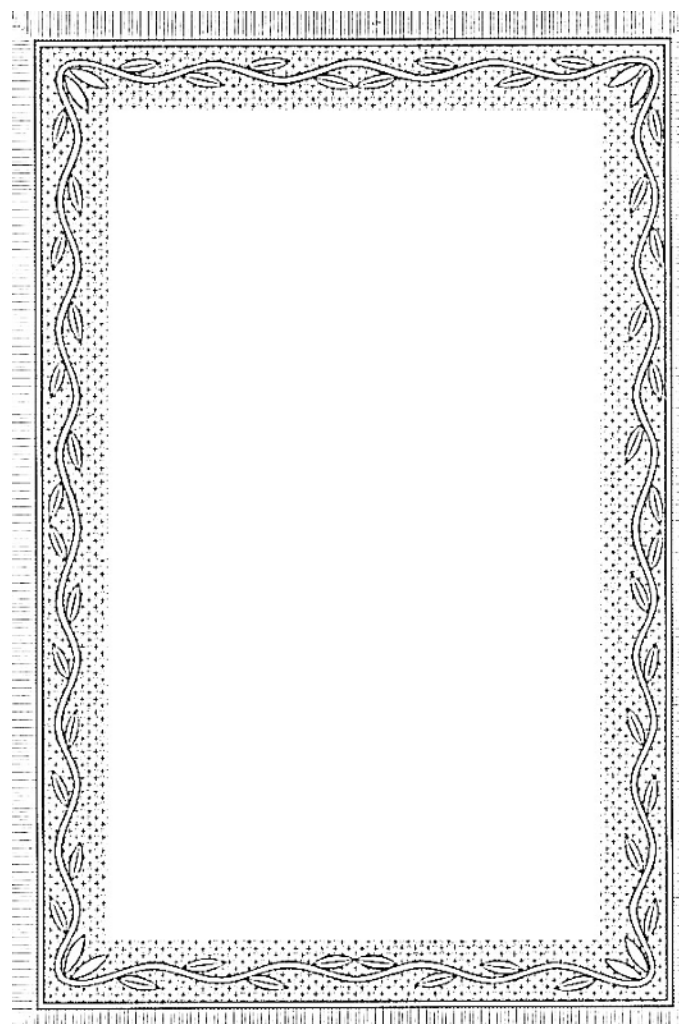
1. Ratusz
2. Studnia na Rynku
3. Kościół farny
4. Kościół i klasztor Bernardynów
5. Klasztor ojców Pijarów
6. Zamek Lubomirskich
7. Pałac letni
8. Kościół Reformatów

Kolorowymi kropkami oznaczcie siedziby Muzeum Okręgowego w Rzeszowie: czerwoną Gmach Główny, zieloną Muzeum Historii Miasta oraz pomarańczową Muzeum Etnograficzne.

W drugiej muzealnej sali znajdziecie kilka ponadstuletnich szkolnych pamiątek, m.in.: tabliczkę, czyli babcię naszych zeszytów, kałamarz na atrament, stary podręcznik do historii oraz szkolne świadectwo.

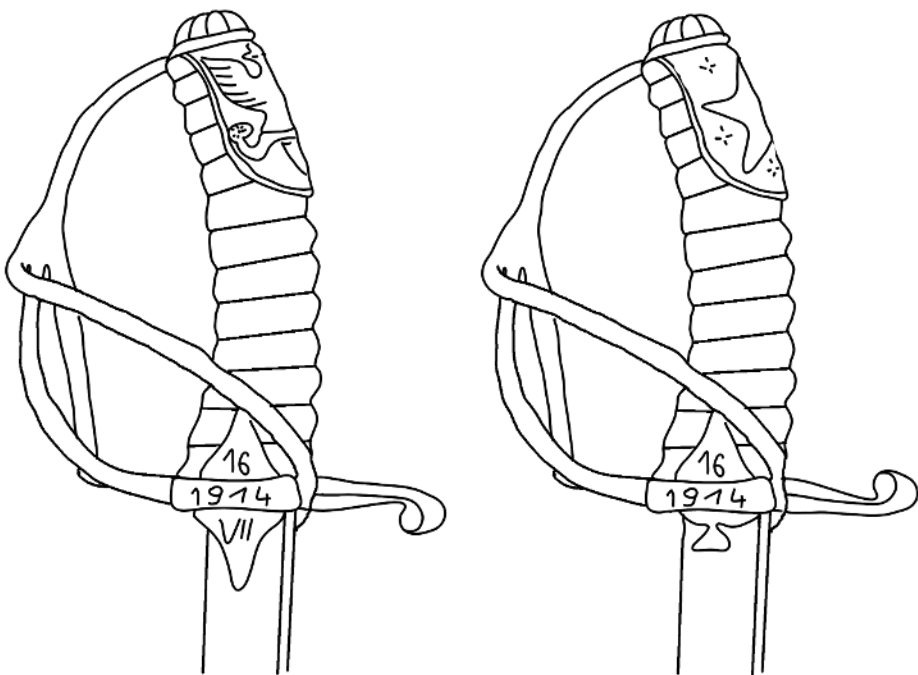
Jak dawniej nazywano świadectwo szkolne? Na ile semestrów dzielił się rok szkolny? Jakich przedmiotów się uczono i jaka była skala ocen? Zapiszcie swoje spostrzeżenia.

Pierwsza wojna światowa

Najśłynniejszy rzeszowski bohater z czasów odzyskania niepodległości przez Polskę oraz walk o granicę wschodnią to PUŁKOWNIK LEOPOLD LIS-KULA. W Muzeum znajduje się kilka pamiątek związanych z bohaterem, przede wszystkim jego SZABLA wraz z pochwą (z widocznymi wgnieceniami powstałymi na polu bitwy).

Który z rysunków jest najbliższy szabli pułkownika Leopolda Lisa-Kuli?

Po śmierci pułkownika mieszkańcy postawili mu pomnik, który później zniszczyły wojska hitlerowskie. Jaką część udało się zachować z pierwszego pomnika? Lata wojny przetrwała zakopana w piwnicy miejskiego Muzeum. _____

Druga wojna światowa

Obrona Rzeszowa podczas drugiej wojny światowej rozpoczęła się 8 września 1939 roku. Miasta broniła 10 Brygada Kawalerii (zmotoryzowanej) płk. Stanisława Maczka. Czy żołnierze zawsze walczyli w zielonych mundurach? Jak wyglądał ubiór obrońców Rzeszowa? Kto ma rację: Lilka czy Gutek?

W czasie prawie pięcioletniej okupacji Rzeszów bardzo się zmienił. O czym opowiedzą Wam fotografie, o czym dokumenty, a o czym zachowane przedmioty? Połączcie fakty z rysunkami:

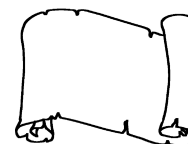
Zniszczona została dzielnica żydowska.

Na rzeszowskim zamku zawisł hitlerowski orzeł.

Miasto zmieniło nazwę na REICHSHOF.

Zniszczono pomniki słynnych Polaków: Adama Mickiewicza, Tadeusza Kościuszki i Leopolda Lisa-Kuli.

Na rzeszowskim ratuszu zawisły hitlerowskie swastyki.

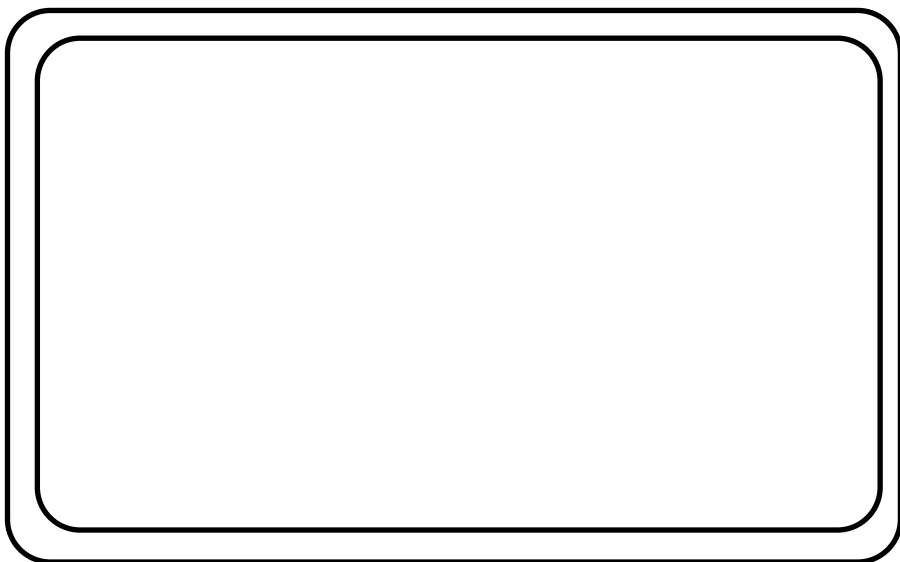

Muzeum Etnograficzne im. Franciszka Kotuli

Jeszcze w czasach zaborów (czyli prawie 200 lat temu) brat cesarza Austrii, arcyksiążę Maksymilian, walczył w Meksyku. Na tę daleką wyprawę wojenną zabrał ze sobą żołnierzy m.in. z okolic Rzeszowa.

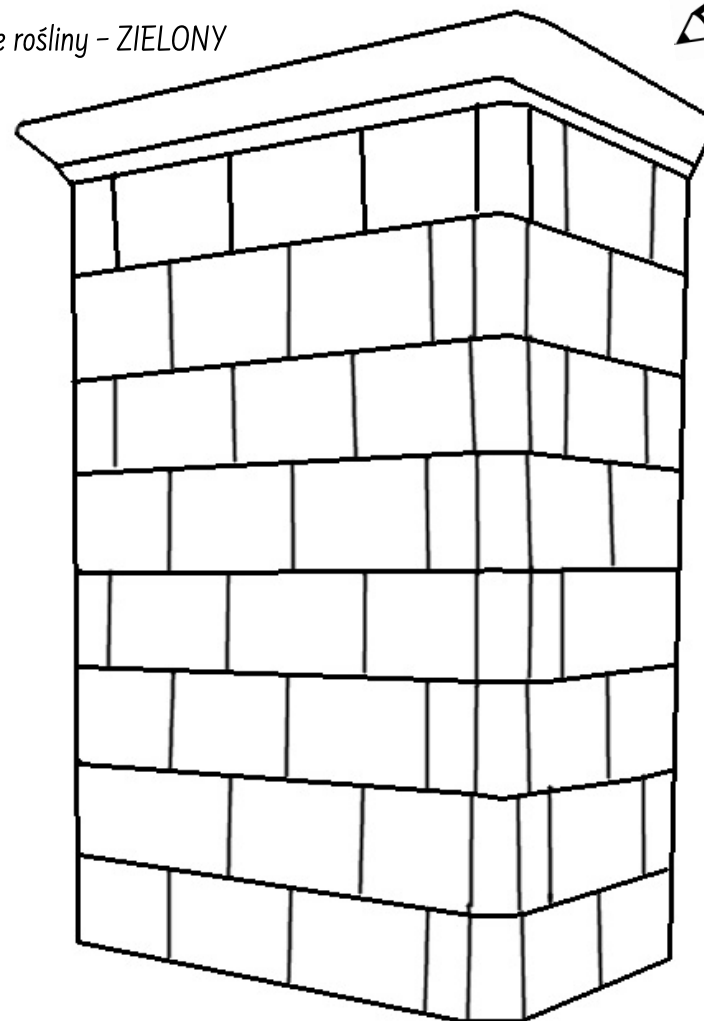
Jeden z nich po powrocie w rodzinne strony musiał bardzo barwnie opowiadać o swoich wspomnieniach, gdyż zostały one zilustrowane na kaflach pieca!

Zobaczcie, w jaki ciekawy sposób ludowy twórca narysował palmy, egzotyczne rośliny i nieznane mu zwierzęta: ze swojej wyobraźni, na podstawie słuchanych opowieści! Nie było to łatwe zadanie... Na tym pustym kafle spróbujcie narysować zwierzę lub roślinę opisaną Wam przez inną osobę (rodzica, rodzeństwo, kolegę). UWAGA! Bez podawania nazwy!

Przyjrzyjcie się dokładnie kolorowym opowieściom na kaflach. Odnajdźcie wypisane poniżej motywy i zaznaczcie kolorami (lub cyframi), w którym miejscu się znajdują. Których motywów jest najwięcej? Jak myślicie dlaczego?

1. Jeźdźcy na koniach lub piesi żołnierze – NIEBIESKI
2. Egzotyczne ptaki i zwierzęta – CZERWONY
3. Egzotyczne rośliny – ZIELONY

Wystawa „Na co dzień i od święta”

Czy oglądając barwne ludowe stroje, zwróciliście uwagę na to, z ilu różnych części i dodatków się składały? Każdy z nich miał oczywiście swoją nazwę!

Czy uda Wam się odnaleźć na wystawie te elementy garderoby i połączyć ich nazwy z opisami?

TRZOS

prostokątny płat tkaniny, zarzucany na głowę, ramiona lub plecy przez kobiety zamężne; oba jego końce opadały na ramiona i boki, sięgając niemal kolan

prosty fartuszek noszony na spódnicy

ZAPASKA

RAŃTUCH

długie męskie okrycie, bez kołnierzyka, zdobione m.in. kolorowymi sznurkami

element kobiecego ubioru odświętnego, lekko dopasowany w talii, pozbawiony rękawów, z przodu sznurowany lub zapinany za pomocą haftek, dekorowany haftem, cekinami lub koralikami

SUKMANA

GORSET

CHAMEŁKA

obręcz służąca jako stelaż do układania włosów pod CZEPIEC, czyli nakrycie głowy kobiety zamężnej

szeroki męski pas skórzany, zapinany za pomocą podłużnych klamerek

Codziennie życie na dawnej wsi bywało trudne, wypełnione pracą, ale za to święta były radosne i kolorowe!

Niezwykłym dodatkiem do stroju była tzw. OBRĘCZ, czyli pas nakładany na gorset panny młodej w czasie zaślubin. Miała gwarantować pomyślność małżeństwa i liczne potomstwo.

Przjrzyjcie się obręczy w Muzeum, ma ona ponad 150 lat! Przed wystawą została poddana specjalnym zabiegom konserwatorskim, dzięki którym wygląda jak nowa! Spróbujecie odtworzyć jej wzór? A może zaprojektujecie go według własnego pomysłu?

Dziękujemy za wspólne odkrywanie muzealnych skarbów!

Konkurs z nagrodami

Prześlijcie nam min. 5 rozwiązanych zagadek, a weźmiecie udział w losowaniu nagród ufundowanych przez Sponsorów i Fundację „Trasa dla Bobasa”. Na zgłoszenia czekamy do **31 października 2018 r.**
Regulamin konkursu i formularz zgłoszeniowy: www.trasadlabobasa.pl

Muzea biorące udział w wydarzeniu: Muzeum Archeologiczne w Krakowie, Muzeum Kopca Kościuszki w Krakowie, Muzeum Geologiczne PAN w Krakowie, Zamek w Oświęcimiu, Muzeum Zagłębia w Będzinie, Muzeum Narodowe Ziemi Przemyskiej, Muzeum Okręgowe w Rzeszowie, Muzeum Historii Katowic, Muzeum Farmacji w Łodzi.
Przewodniki dostępne są także w wersji elektronicznej na www.trasadlabobasa.pl

Dofinansowano ze środków
Narodowego Centrum Kultury
w ramach programu
„Kultura – Interwencje 2018”

Przewodnik opracowała Fundacja „Trasa dla Bobasa” przy współpracy z Muzeum Okręgowym w Rzeszowie.

Tekst: Marta Mleczek

Konsultacja merytoryczna: Elżbieta Dudek-Młynarska, Rafał Kocoł, Beata Kuman, Joanna Ligoda, Joanna Podgórska-Czopek, Dorota Rucka-Marmaj, Michał Rut, Judyta Sos, Maria Stopyra, Edyta Wieteska, Agata Witowicz, Ewelina Zatorska-Kocoł
Opracowanie i skład do druku: Adelina Pocięcha   Redakcja: Sylwia Chojcka
ISBN 978-83-65898-32-6   ISBN kolekcji 978-83-65898-00-5
Publikacja bezpłatna. Nieprzeznaczona do sprzedaży.

Dowiedz się więcej
lub prześlij zgłoszenie
do konkursu.

Nagrody:

Pracownia
i Muzeum
Witrażu
od 1902 roku

Dziękujemy!

Patroni
medialni:

Polskie Radio
dla dzieciom

magazyn dla dzieci

Polskie Radio
RZESZÓW

nowiny24 nowiny